

Šolske potrebščine

Marija Tičar

trgovina s papirjem in galanterijo
Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26
(nasproti „Zlate kaplje“)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnar-
jevih zvezkov ter vseh priprav za
obrtno-nadaljevalne šole.

Cene nizke!

Postrežba točna!

darovali »Legi nazionale znesek 10.000 K. Fanje so zbirali denar že od druge šole in so poklonili društvu dar v spomin na svojo maturo.

Istrske vesti.

— Iz Pulja poročajo: Na tukajšnjih srednjih šolah so se vršili te dni maturitetni izpiti. Na gimnaziji se je prijavilo 12 kandidatov in 4 kandidatkinje. Med kandidati sta bila dva Hrvata in pet Slovencev. Ostali so bili: 2 Italijana, 1 Poljak in 3 Nemci. — Med kandidatkinjami je bila ena Slovenka, dve hčerki čeških staršev in 1 Nemka. — Slovenci so vsi dobro položili izpit. Tudi Slovenka je dobro napravila zrelostno izkušnjo. — Na realki je maturiralo 13 kandidatov, med njimi 1 Slovenec in 1 Hrvat, ki sta dobro položila izkušnjo. Na gimnaziji sta padla dva kandidata na 6 mesecev in na realki eden na eno leto; propadli so vsi Italijani.

— Iz narodne Zajednice za Istro. V zadnji mesečni seji je poročal profesor Crvarič v delovanju prosvetnega odbora N. Z. z. J. — V minoli sezoni, to je v šolskem letu, je bilo 23 predavanj: v Voloskem, v Rukavcu, Veprincu, v Zemetu, v Mihotičih, v Lovranu, v Matuljah. Vsa predavanja so bila spremljana po skioptičnih slikah in so predavali: prof. Crvarič, prof. Raič, prof. Osterman, prof. dr. Tentor, dr. Kovačević, dr. Bakarčić, veterinar Mrakovčić, dr. Kiseljak, prof. Ivančić, inž. Kopecy. — Predavanj se je deležilo okoli 1820 oseb, ne računaje, pri tem učencev, ki niso plačevali nikake vstopnine, dočim so drugi plačevali po 10 stotink. Dohodkov je bilo okoli 360 K, stroškov pa 300 K. Na tem, da ni bilo več stroškov, se je zahvaliti družini »Pučke Prosvjete« na Sušaku, ki je vse slike odstopala brezplačno. Predavanja po okoliščini so bila jako dobro obiskovana. Narod se je jako zanimal zanje. Zdi se, da je to res najlepša pot, da se narodu zabavnim načinom nudi koristnega pouka. — Nadejamo se, da bo prihodnje leto število predavanj še večje. — S predavanjem pričnemo takoj koncem septembra. Zaprošiti hočemo strokovnjake, da bodo predavali o gospodarstvu — n. pr. o gojenju murv, perutnistvu, vinogradništvu, čebelarstvu itd. Narodna Zajednica bo skrbela, da dobi zavodov, ki odstopijo slike, potrebne za taka predavanja.

— Gospodinjski tečaj v Istri. Deželni odbor istrski je v sporazumu z namestništvom v Trstu sklenil prirediti posebne tečaje za kmetijske gospodinje v Istri. Ti tečaji od početka ne bodo stalni, a vzdržavala jih bo dežela in država. Po učevali bodo gospodinje potovalni učitelji za kmetijstvo, živinozdravniki, razne strokovno usposobljene učiteljice in pa zdravniki o higieni.

— Otroci v zdravilišču Gradežu. Malih kopališčnih gostov, ki imajo zavetišče v otroškem hospicu v Gradežu, je letos 280. Od teh jih je 93 doma v Gradežu, drugi so pa iz dežele Goriške, Ljubljane, Gradca, Opave, Ljubna, Inomosta in z Dunaja.

Koroške vesti.

— Podjanski krožek »Gorotana« je zboroval dne 25. junija v Pliberku. Mimo raznih drugih zadev, ki se jih je dotaknil predsednik v pozdravnem nagovoru je omenil tudi spremembo v predsedstvu okrajnega šolskega sveta. Spomnil se je nadalje tudi naglo preminulega prof. Pajka, prijatelja slov. učiteljstva in marljivega slovenskega znanstvenika. — Tovariš ki je poročal o položaju, je podal v široko zasnovanem govoru pregled slov. učiteljskega gibanja na Koroškem o njega početka, o njegovih uspehih, neuspehih, o hudih nasprotstvih, o težavnem položaju slov. učiteljstva, o bodočih njegovih nalogah. Konstatiral je, da se je smer stanovske politike, stremeče za tem, da vedno spravi stanovske interese v sklad z narodnimi, da se osamosvoji od tradicionalne učiteljske politike in vedno doslednejše uvveljavlja one interese in ideje, ki so za učiteljstvo in narod življenskega pomena, bila le učiteljstvu in dobri stvari v korist in se je vseskozi obnesla. Poudarja pa, ako hočejo slov. koroški učitelji v svojem težkem boju za obstoj uspeti, jim je treba izredne discipline, najtesnejše združitev, idealnega, požrtvovalnega tovarištva, solidarnega nastopa, treba pa je tudi, da sleherni slov. učitelj z največjo

vestnostjo izvršuje svoj poklic, da v vsakem oziru vzorno živi, da se strokovno, politično in gospodarsko izobražuje in si pridobi prepotrebne zaslombe v ljudstvu. Končno je še označil stališče v »Gorotanu« organiziranega slov. učiteljstva napram »Lehrerbundu«. Ker ta odločno poudarja svoj nemško-nacionalni značaj, ne more in ne sme biti njegov član noben učitelj, ki je član »Gorotana«. Slov. učitelji pa tudi ne morejo priznati »Lehrerbundu« značaj stanovske organizacije dotlej, dokler odreka slov. učiteljem pravico organizirati se na narodni podlagi, ki jo sam poudarja, dotlej da je priganjač nazadnjaške vladujoče nemške stranke in dotlej pospešuje in odobrava zapostavljanje in zatiranje slov. stanovskih tovarišev. Bolj kot doslej bo »Gorotan« gledal, da bodo njegove vrste čiste, da sprejema le res značajne tovariše v svojo sredo. »Ne v našem številu, v naši duševni in moralni superiornosti je naša moč.« je dejal poročevalec ob zaključku svojih izvajanj. — Poročevalec o kmetijsko-nadaljevalnih tečajih na ljudskih šolah je uvodoma izjavil, da je našega žalostnega narodnega položaja dosti krivo pomanjkanje strokovne izobrazbe naše kmetijske mladine. Zato je eno izmed življenskih vprašanj koroških Slovencev, da organiziramo strokovno izobraževanje te mladine. Podal je nato načrt ustroja kmetijsko nadaljevalnih tečajev ter v debati dodal še razne nasvete glede njih ustanovitve, vodstva in učnih pripomočkov. Obrambnemu odseku »Gorotana« se je poverila naloga, da poskrbi, da pride vprašanje organizacije strokovne izobrazbe kmetijske mladine čimprej v pravi tir in da stopi v to svrhu v dogovor z merodajnimi činitelji. Ko bo to vprašanje načelno rešeno, bo naš šolski program za važno točko bogatejši. Šolski odsek »Gorotana« si je namreč postavil nalogo, da izdeja podroben šolski program v smislu reformnih težaj, nanašajočih se na šolstvo na kmetih, oziraje se pri tem na posebne razmere v posameznih slovenskih deželah. Na več sestankih, posebno na velikonocnem sestanku v Celovcu je preresetaval vprašanje reforme ljudske šole in prišel do povsem pozitivnih zaključkov in načrtov. — Tretji referent, ki je imel nalogo podati sliko in kritiko slovenskih učiteljskih organizacij in njih stanovske politike, je najprej z višjega vidika pojasnil nalogo in pomen stanovskih in strokovnih organizacij v sodobnem političnem življenju, v katerem opažamo očitno tendenco prehajanja težišča politične moči s političkih strank na stanovske, strokovne in druge interesne organizacije, ki postajajo čimdalje važnejši činitelji politične moči, kakor nam to n. pr. dokazuje sindikalistično gibanje, ter potem osvetlil slovenske učiteljske razmere (posebno na Kranjskem) in prišel do zaključka, da je zgolj zahteva politične zrelosti, da slovensko učiteljstvo stremi po skupni, izvenstrankarski stanovski organizaciji, ki bo edino z uspehom zastopala naše skupne socialne težnje, zabranjevala korupcijo v naših vrstah od strani vladujočih strank, ter šele omogočila ločitev duhov na strogo idejni podlagi brez političnega ozadja in njih organizacijo v posebnih učiteljskih društvih s kulturno smerjo in načelno podlago. Obžaluje, da slov. učiteljstvo nima danes skupne strogo stanovske organizacije na izvenstrankarskem stališču, ki bi ji vsi koroški slovenski učitelji brez načelnih pomislekov lahko pristopili in v kateri bi našli osamljeni, kakor so, krepko oporo. Izrazil se je želja, da se predavane, ki je globoko zamišljeno, objavi. — Preresetale so se še razne aktualne zadeve, sklenile nekatere resolucije, ki se posljejo načelniku šol, odseka, da potrebno ukrene. Določil se je podroben program za prihodnji sestanek, na katerega se povabijo razni podjanski veljaki in prijatelji slovenskega učiteljstva. Po peturnem posvetovanju je tovariš predsednik zaključil zborovanje, zahvaljujoč referente za njihov trud. Da počastimo na skromen način spomin prof. Pajka, smo zbrali nekaj kronice za obrambna društva.

— Naše šolstvo. Da koroško šolstvo, ki bi mu gotovo iskal zamen enakega, v popolni meri vrši svoj namen, kakor mu ga je določil že svoičasni deželni šolski nadzornik Gobanc, češ: utrakvistične šole so najsigurnejše sredstvo za germanizacijo koroških Slovencev, o tem nas je, žal, zadostno poučila vsa minolost, kakor nam to tudi jasno priča dejstvo, da nemški Schulverein ne vzdržuje na Koroškem niti ene privatne šole, zato pa s tem večjo vneto podpira utrakvistične

šole in otroške vrtce v »ogroženih« krajih, nabavlja šolam brezplačno nemške šolske knjižnice, daje nagrade učiteljem, podpore učiteljskim itd. Oglejmo si nekoliko поблиže številke, ki jih posnemamo iz nemških listov: Glasom teh poročil leta 1912. prispejal je Schulverein za šolska poslopja v Brnci, Grebinju, Bilčovsu, Mariji na Zili, za otroške vrtce v Pliberku, Zelezni Kapli, Področici, Borovljah, na Bistrici, v Guštanju, na Prevaljah, v Velikovcu in St. Rupertu pri Celovcu. Nadalje za učila (mladinske knjižnice) 3848 K, za božičnico na 13 šolah 2265 K, nagrade nemškim in nemškutariskim učiteljem 3540 K; vsega skupaj je izdal Schulverein v tem letu 50.243 K. Ta dejstva nam zadostno ilustrirajo naš demoralizirajoči šolski sistem, ki so ga ustvarili Nemci in ga pod protektoratom vlade vzdržujejo z schulvereinskimi denarjem. Ležeče jim je edino le na tem, da vrši svoj glavni namen — germanizacijo slovenske mladine.

— k — V uradnem listu c. kr. deželne šolskega sveta, »Verordnungsblatt für das Herzogtum Kärnten« so dolgo pisali: »Des Dienstes entsagt hat...«, dokler jih ni opozoril neki slovenski učitelj, da to ni nemško, ampak da se mora glasiti: »Dem Dienste entsagt...« Zdaj pišejo: »Ernannt wurden: Der Lehrer N. in B. zum Lehrer in C.«, tako da se človek ne spozna od samih »in«. Ali gospodje na c. kr. deželni šolskem svetu ne vedo, da je imenovan »der Lehrer in B. zum Lehrer für C.«, ker ni imenovan za staro mesto, ampak za novo?! Slovenci morajo učiti Nemce — nemščine. Toliko let obiskujejo nemške šole, pa ne znajo pravilno svojega jezika, Slovenci pa naj bi se kar brez šol naučili pravilno svojega jezika, češ: saj se otrok doma uči slovenščine! Ali je to logika — kaj ne?!

— k — Freie Schule — predavanje v Volšperku. V soboto se je vršilo v Volšperku predavanje, ki ga je priredilo društvo »Freie Schule«. Predavanje je bilo razmeroma za ta kraj izredno dobro obiskano. Posebno častno so bili zastopani šolski krogi. Predaval je dr. Bernhard z Dunaja, in sicer o predmetu: »Prosta šola in klerikalizem«. Govornik je v navdušenem govoru poudarjal predvsem splošno šolstvo v Avstriji, pri čemer je omenil, da je Avstrija pod plaščem ustave vendarle policijska in duhovniška država. Cerkev pa ne postavlja nikahkih pozitivnih naukov, marveč samo negativne. To je dobro premišljeno in zvičajno. Posebno je poudarjal za razvoj narodov, bodisi duševni kakor materialni, najbolj pogubonosno delo redovnikov, posebno jezuitov, ki so prišli že celo med ljudstvom v pregovor: »Hinavski in zvit kot jezuit«. Končno je poudarjal, da morajo biti učitelji popolnoma prosti, da se jim ne sme vsiljevati obene prisiljene metode in da naj učijo, kar lahko zagovarjajo pred svetom in pred svojo poštono vestjo. Govornik je žel za svoja temeljita izvajanja viharna odobravanja, in videlo se je, da njegova prepričevalna, tako resna in dosledna izvajanja ne ostanejo brez uspeha.

— k — Iz Sovč pri Podkloštru poročajo: Preteklo soboto je šolska mladina iz Rateč na Gorenjskem poletela v našo vas. Izlet so napravili otroci pod vodstvom učiteljstva čez Rateško planino na vrh Petelinjeka (1547). Od tu je lep razgled po Zilski dolini in dolini Drave. Nasproti dviguje svoj greben naš Dobrač. Vidijo se jezera, kakor: Blaško, del Vrbskega in del Osojskega. V Sovčah so imeli odmor in kosilo. Slišali smo narodne in tudi umetne popevčice, in milo nam je bilo pri srcu, ko smo pomislili, da v naših šolah ne smejo otroci slovensko niti govoriti, še manj pa peti. Popoldan so odšli na vlak v Podkloštro do Trbiža. Tu so še obiskali tesni Žlice. Lepo je bilo gledati deklice v narodni noši, dečke pa opremljene z gorskimi pacificami. Vsi pa so bili odlični z »ravšjem«. Učiteljstvo kranjskih šol pa vabimo, naj čisto priraja izlete s svojo šolsko mladino v tožni Koratan.

— k — Volčja črešnja. V Rožni dolini je jedla petletna hčerka posestnice Pavline Sternatove, Antonija, volčje črešnje, ki jih je našla na kupu, na katerem se je igrala. Dekle je drugi dan zaradi zastrupljenja umrlo.

Splošni vestnik.

† Prof. dr. Karel Glaser je umrl dne 18. t. m. v bolnici v Gradcu, odkoder so

ga prepeljali v Hoče na Štajerskem, kjer so ga pokopali. — Zadnje čase je živel v Hočah, kjer je počival po težkem, nemirnem življenju. Pravega počitka si ni dal niti tu, dasi je bil mož star že do 80 let. Baval se je še vedno s svojimi načrti. Imel je cele kupe rokopisov, prevodov in razprav — ki jih ni mogel spraviti v svet. To mu je težilo njegova stara leta, Zdelo se mu je namreč, da ima mnogo sovražnikov. Dr. K. Glaser je bil izredno priden mož, ki je mnogo študiral. V jezikih in orientalskih študijah bi se z njim težko kdo meril, Imel pa je nesrečo, da se mu nič na svetu ni hotelo posrečiti. Njegove družinske razmere so bile neugodne. V življenju se je kazala nervoza, ki je bila posledica marljivega dela. V mladih letih je deloval kot profesor v Trstu in se je udeleževal tudi društvenega življenja. Zanimal se je za svetovne literature, najbolj ga je zanimal orientalski svet in Shakespeare. — Napisal je več razprav in prevajal Shakespearija. Potem se je lotil pisanja »Zgodovine slovenskega slovstva«. Lahko rečemo, da ni še nihče trpel toliko za kak svoj spis kakor Glaser zaradi tega svojega dela. Res je, da Zgodovina ni popolna — leži pa v njej ogromno truda. — Kritiki so Glaserja raztrgali — Glaser pa se je branil, kakor je vedel in znal. Vkljub vsem napakam nam vendar do danes izborna služba njegova Zgodovina in čakali bomo menda še dolgo, preden bodo kritiki boljše napisali. Iz Trsta je šel Glaser za profesorja v Oger, Gradišče, kjer je bila zadnja njegova služba. Dr. Glaser je bil uverjen, da je njegovo delo dobro — zato so ga neuspehi boleli. — V prejšnjih letih je tudi večkrat kaj napisal za naš list. Sploh se je zanimal za gibanje in delovanje naprednega slovenskega učiteljstva. — Bodi mu ohranjen blag spomin tudi v naših vrstah!

Združenje vseh naprednih učiteljskih društev v Avstriji brez razlike narodnosti je dejstvo, ki ima velikanski pomen za bodoči razvoj ljudske šole. Važno je tudi, da se je to zgodilo baš v času, ko se bo ljudska šola reformirala. Da se bo to zgodilo v narodnem in naprednem duhu, to bo največja in najvažnejša naloga imenovane zveze. Zatorej jo moramo pozdravljati vsi narodni in napredni učitelji iz vsega srca. Živela!

— c — Učiteljska beda na Češkem. Iz Dečina poročajo: Koncem šolskega leta je bilo 21 nadomestnih učnih oseb za dobo počitnic odpuščenih in jim je ustavljena plača. Vsega skupaj je v tem okraju zdaj 46 učnih oseb nenamenešenih.

Tečaj za uporabo sadja in zelenjadi priredi kranjska kmetijska šola na Grmu od 1. do 5. septembra s sledečimi vzporedom: V ponedeljek 1. septembra od 2. do 4. ure: Pomen konserviranja sadja in zelenjadi. Vzroki pokvarjenja sadja. V torek 2. septembra od 8. do 10. ure: Dopoldne: Kipenje. Kisanje zelenjadi. Konserviranje zelenjadi v kozarcih in puščah. Od 10. do 12. ure: Praktične vaje. Popoldne od 2. do 4. ure: Naprava meze, može in zdriza. Od 4. do 6. ure: Praktične vaje v sadni kuhinji. V sredo 3. septembra od 8. do 10. dopoldne: Vlaganje sadja v kozarce (naprava kompot). Shranjevanje sadnih konzerv. Od 10. do 12. ure: Praktične vaje v sadni kuhinji. Popoldne od 2. do 4. ure: Naprava soka iz jagodičevja in drugega sadja. Od 4. do 6.: Praktične vaje v sadni kuhinji. V četrtek 4. septembra: Dopoldne od 8. do 10. ure: Sušenje sadja in zelenjadi. Od 10. do 12. ure: Praktične vaje v sušenju. Popoldne od 2. do 4. ure: Obiranje in spravljavanje (shranjevanje) sadja. Vlaganje sadja v zaboje, košarice in sode v svrhu kupčije. Od 4. do 5. ure: Praktične vaje v sadovnjaku in sadni kleti. V petek dne 5. septembra: Dopoldne od 8. do 10. ure: Naprava sadjevca (mošta). Sestava sadja in mošta. Kipenje mošta. Naprava oceta. Od 10. do 12. ure: praktično razkazovanje v vinski kleti. Popoldne od 2. do 4. ure: Ravnanje s sadjevcem, boleznim sadjevca in ravnanje s pokvarjenim sadjevcem. Od 4. do 5. ure: Praktične vaje v vinski kleti. — Predavanja od 1. do 4. septembra so namenjena v prvi vrsti našim gospodarjem in dekletam; 4. in 5. pa gospodarjem. Tečaja se je udeležiti vseh 5 dni ali pa tudi samo prve 3 dni ali pa tudi zadnja dva dneva. Ker se sprejme z ozirom na praktične demonstracije le omejeno število udeležencev, se je treba prijaviti do 17. avgusta. Oddalnim in podpora potrebnim udeležencem s Kranjskega, ki za podporo pravočasno po dopisnici prosijo, povrne ravnateljstvo stro-